



ความยากลำบากจะช่วยให้เด็กเรียนรู้จักความอดทน อดกลั้น

และไม่เห็นว่าความลำบากเป็นความทุกข์“ความยากลำบากจะช่วยให้เด็กเรียนรู้จักความอดทน อดกลั้น และไม่เห็นว่าความลำบากเป็นความทุกข์”

ผู้บริหารบริษัทวางแผนโฆษณาชื่อดังท่านหนึ่งเคยบ่นให้ฟังว่า “เด็กสมัยนี้หาคนทำงานเก่งๆ น้อย เพราะเด็กสมัยนี้ไม่ค่อยมีความพยายาม

ขวนขวายที่จะพัฒนาตนเอง สมัยก่อนเราต้องขยันเอง ไม่มีใครสอน และต้องทำงานหนักด้วย จึงสามารถไต่เต้าขึ้นมาในระดับนี้ได้”

คำกล่าวนี้ทำให้ผมจุกคิดขึ้นมาว่า เพราะเหตุใดคนทำงานสมัยนี้จึงแตกต่างกับคนทำงานสมัยก่อน

เพราะเหตุใดแรงจูงใจคนสมัยนี้ขาดความอดทนและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้กลายเป็นคนเก่ง

ทำให้ผู้ที่ประสบความสำเร็จสูงสุดจึงมีน้อยลง



ในมุมมองกันข้าม ผมได้เห็นอีกตัวอย่างหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้ ดร.หนุ่มท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ ประวัติของท่านน่าประทับใจมาก เพราะในช่วงวัยเด็ก ท่านเป็นเด็กเร่ร่อน แม่มีอาชีพเป็นเพียงคนเก็บขยะ การศึกษาน้อย แต่เพราะความรักของแม่ได้ผลักดันให้ท่านเรียนจนจบปริญญาเอกได้ ดร.ท่านนี้กล่าวกับพิธีกรว่า ท่านโชคดีที่เกิดเป็นคนจน ทำให้ท่านเป็นคนสู้ชีวิตจนสามารถประสบความสำเร็จได้ ซึ่งชีวิตของท่านน่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้เด็กอื่นๆ ที่อาจมีโอกาสในชีวิตน้อยกว่าคนอื่น สามารถเติบโตขึ้นมาจนกลายเป็นคนที่ประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน

เราพบว่า คนสมัยนี้จำนวนมากไม่สามารถประสบความสำเร็จขั้นสูงสุดได้ ทั้งที่ชีวิตเพียงพร้อมทุกอย่าง เราคงเคยได้ยินวงจรแห่งความตกต่ำที่มีคนมักพูดกันเสมอว่า ครอบครัวที่มีความมั่งคั่งมักจะตกต่ำลงในคนรุ่นที่ 3 เพราะคนรุ่นแรกสร้างฐานะมาด้วยความยากลำบาก ล้มลุกคลุกคลาน พอมาถึงคนรุ่นที่ 2 ซึ่งเกิดมาในช่วงที่ครอบครัวมีฐานะมั่นคงแล้ว จึงไม่เคยพบความยากลำบากในการสร้างฐานะของคนรุ่นแรก และไม่เคยสอนให้รุ่นลูกเผชิญกับความยากลำบาก พอถึงคนรุ่นที่ 3 ทุกอย่างมีพร้อมแล้ว มีพ่อแม่ปกป้องทุกอย่างไว้ให้ ไม่เคยต้องเผชิญหน้ากับความยากลำบาก ทำให้ไม่สามารถดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติที่รุ่นปู่ย่าสร้างไว้ให้ได้

ฐานะในครอบครัวจึงถึงคราวตกต่ำในที่สุด

ผมอยากสรุปว่า ชีวิตคนเราจะประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่เพราะเรามีความพร้อมทุกอย่าง แต่ความจริงชีวิตที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องผ่านการเรียนรู้การเผชิญอุปสรรคความยากลำบากในชีวิต ดังนั้น หากเราอยากเห็นลูกของเราประสบความสำเร็จในชีวิต เราจึงไม่ควรเลี้ยงดูลูกแบบทะนุถนอมเหมือนไข่ในหิน เต็มเต็มแต่ความสุขสบาย จนทำให้ลูกรักความสบายและขาดความอดทน จะหลีกเลี่ยงทันทีเมื่อเผชิญความยากลำบาก แต่ควรสอนลูกให้รู้จักเผชิญกับความอุปสรรค ความยากลำบากไว้บ้าง

เด็กที่เผชิญอุปสรรค ความยากลำบาก

เด็กที่เผชิญอุปสรรคความยากลำบากบ้างในชีวิตประจำวัน จะช่วยทำให้เกิดพัฒนาการในเชิงบวก ทำให้ดำเนินชีวิตอย่างสมจริง ยอมรับความสำเร็จและความล้มเหลว ความสมหวังและความผิดหวังที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอ นอกจากนี้ความยากลำบากยังช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะคิดหาทางแก้ปัญหา เรียนรู้ที่จะปรับตัว เพื่อให้ใช้ชีวิตในสภาพที่เป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้น

ดังนั้น พ่อแม่จึงควรเปิดโอกาสให้ลูกได้รู้จักเผชิญความยากลำบากบ้าง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อลูกอยู่ในวัยที่ควรจะคลานได้แล้ว เราควรให้เขาพยายามหยิบของเล่นต่างๆ เองอย่าหยิบของเล่นส่งให้ลูกง่ายๆ เมื่อเริ่มหัดเดินใหม่ๆ ให้ลูกล้มลุกคลุกคลานบ้าง ไม่ต้องเข้าไปช่วยทุกครั้ง หรืออย่ารู้ใจลูกเร็วเกินไป หยิบของให้โดยลูกลังมือใครของขอ และต้องเรียนรู้ที่จะปฏิเสธหรือเรียกร้องของลูก เพื่อให้เรียนรู้ความผิดหวัง ที่ไม่สามารถได้ของเล่นที่อยากได้ทุกครั้ง และเสนอเงินอื่นที่ จะช่วยฝึกให้ลูกรู้จักอดทนรอคอย รู้จักรับผิดชอบ รู้จักทำสิ่งที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น

ลูกรู้จักความผิดหวังและรู้จักจัดการกับมันอย่างถูกต้องตั้งแต่ยังเด็ก และยังคงอยู่กับเรา เพื่อเราจะสามารถสอนเขาให้เรียนรู้จักเผชิญกับความผิดหวังได้อย่างเหมาะสมเมื่อเติบโตขึ้น

เด็กที่เคยเผชิญอุปสรรค ความยากลำบาก

เด็กที่เคยเผชิญอุปสรรคและสามารถหาทางแก้ปัญหาจนผ่านมาได้สำเร็จ จะช่วยสร้างภาวะผู้นำและช่วยให้เติบโตเป็นคนที่เข้มแข็ง กล้าหาญ ไม่กลัวที่จะเผชิญกับความยากลำบาก ตรงกันข้ามเด็กที่ประสบความสำเร็จ โดยไม่เคยผ่านความยากลำบาก อาจไม่สามารถยอมรับความจริงเมื่อพบกับความผิดหวังได้

ทีมงานของผมเคยเล่าให้ฟังว่า เพื่อนของเขาเป็นคนเรียนดี สอบได้ที่ 1 มาตลอด เมื่อเรียนระดับอุดมศึกษา ก็เรียนในคณะที่มีคะแนนสอบเข้าในระดับต้นๆ ในมหาวิทยาลัยอันดับหนึ่งของประเทศ ภายหลังเมื่อเขาพบว่า เขาจะไม่สามารถเรียนจบได้ภายใน 4 ปี ทำให้เขาเกิดความเครียดและตัดสินใจฆ่าตัวตายในที่สุด หากเด็กคนนี้ได้รับการสอนให้รู้จักคิดและเผชิญความล้มเหลวอย่างถูกต้อง เหตุการณ์ที่น่าเศร้าเช่นนี้คงไม่เกิดขึ้น

พ่อแม่ที่ยังมีโอกาสสอนลูกเมื่อเขายังเล็ก จึงควรสอนให้ลูกรู้จักแพ้ รู้จักชนะ ควรสอนให้ลูกรู้จักยืนดีกับผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ และพ่อแม่ควรชมเชยลูกที่ความพยายามมากกว่าความเป็นผู้ชนะ แม่ลูกเป็นผู้แพ้ แต่ถาเขาพยายามเต็มที่ และเราชมเชยเขา

ยอมช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองและการเห็นคุณค่าตนเองเพิ่มขึ้นได้ ที่สำคัญ ต้องสอนให้เขารู้จักคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับการเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้ที่สังคมกำหนดขึ้น ทำให้เขารู้ว่าชีวิตมีคุณค่าและสามารถทำสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อผู้อื่นและสังคมได้

ไม่ว่าเขาจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม



ความยากลำบากจะช่วยทำให้เด็กเรียนรู้จักความอดทน อดกลั้น และไม่เห็นว่าความลำบากเป็นความทุกข์ แต่เห็นว่าเป็นความท้าทายที่ต้องฝ่าฟันไปให้ได้ ตัวอย่างที่ประเทศญี่ปุ่น ในช่วงวัยอนุบาลจะมีกิจกรรมให้เด็กได้เดินทางไกล เพื่อฝึกความอดทนและเพื่อส่งเสริมร่างกายให้แข็งแรง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเคยชินและไม่ตระหนกตกใจเมื่อต้องเผชิญความยากลำบาก ตรงกันข้ามกับเด็กไทยจำนวนไม่น้อย (โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีฐานะดี) อาจไม่เคยแม้แต่จะเดินจากบ้านตนเองไปถึงปากซอย (ระยะทางไม่กี่ร้อยเมตร) เพราะพ่อแม่กลัวว่าลูกจะลำบาก ส่งผลให้เด็กไทยจำนวนมากจึงเป็นเด็กอ้วน ไม่แข็งแรง และขาดความอดทน เมื่อต้องทำอะไรที่ต้องใช้ความพยายามหรือใช้การรอคอย เด็กจะไม่สามารถอดทนรอคอยได้ ดังนั้น พ่อแม่ที่รักลูก ควรให้เด็กๆ ได้ฝึกร่างกายและจิตใจเพื่อให้เกิดความอดทนด้วยการพบความยากลำบากบ้าง เช่น ให้ลูกได้เดินจากหน้าบ้านไปปากซอยบ้าง แทนที่จะนั่งรถทุกครั้ง หรือให้ลูกโดยสารรถสาธารณะบ้าง เพื่อให้ลูวมั่นใจจากประสบการณ์ตัวอย่างไร และสอนให้เขารู้จักทำงานบางอย่างเล็กๆ น้อยๆ เพื่อเก็บเงินซื้อของที่ต้องการ แทนที่เราจะให้เงินเขา เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของที่ได้มา และเรียนรู้ที่จะอดทนเก็บเงินเพื่อให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ เป็นต้น

เมื่อไม่มีพ่อแม่คอยปกป้อง

พ่อแม่ต้องตระหนักรู้ว่า ลูกต้องยืนได้ด้วยตนเองอย่างมั่นคง เมื่อเขาเติบโตขึ้น และความจริงที่สุดคือ เขาต้องพบปัญหา ความผิดหวัง ความล้มเหลว ความไม่พอใจใจต่างๆ และต้องฝ่าฟันไปให้ได้ ไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไร จะประสบความสำเร็จได้ ล้วนแล้วแต่ต้องผ่านอุปสรรคทั้งสิ้น ซึ่งหากเขาเรียนรู้ที่จะแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ยังเด็ก เมื่อโตขึ้นจะช่วยให้เขาอยู่ในโลกความเป็นจริงได้อย่างไม่มีปัญหา

อุปสรรคคือ การเรียนรู้ที่ต่ออย่างยิ่งสำหรับเด็ก ถ้าเขาไม่พบอุปสรรคบ้าง จะไม่เกิดการพัฒนา พ่อแม่ที่จัดการให้ลูกหมดทุกอย่าง จะทำให้เด็กกลายเป็นคนที่อ่อนแอ อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงไม่ได้ พ่อแม่จึงควรสอนให้ลูกเผชิญกับอุปสรรคปัญหา โดยบางครั้งต้องเปิดโอกาสหรือจัดโอกาสให้ลูกได้เผชิญปัญหา ความลำบาก ความผิดหวังบ้าง ส่วนตัวผมมักจะพาลูกไปเลี้ยงอาหารเด็กกำพร้าอยู่เสมอ เพื่อให้เขาได้เห็นชีวิตคนอื่นที่มีโอกาสน้อยกว่าเขา เป็นการสอนให้เขารู้ว่าเขาไม่ควรรู้สึกสงสารตนเองเมื่อเปรียบเทียบกับคนที่มากกว่าเขา เขาควรจะมีคนที่มีน้อยกว่าเขา เพื่อเขาจะเรียนรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ไม่ดูถูกคนอื่น

อยากฝากถึงพ่อแม่หลายคนที่เคยมีความคิดว่า ฉันจะไม่ยอมให้ลูกต้องพาลลำบากเหมือนฉันเป็นอันขาด ถ้าฉันจะมีลูก ฉันจะไม่มันให้ลูกขึ้นรถเมล์เป็นอันขาด ฉันจะไม่ยอมให้ลูกฉันแกล้งคนอื่นเป็นอันขาด ฯลฯ ผมว่าลองคิดใหม่อีกทีก็ดีกว่าครับว่า ดีที่สุดสำหรับลูกของเราแล้วหรือยัง

ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

นักวิชาการอาวุโส มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

kriengsak@kriengsak.com, [http:// www.kriengsak.com](http://www.kriengsak.com)